

РІВЕНЬ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА У ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Н.О. БЛЕНДА, викладач

Уманський національний університет садівництва

В статті визначено стан та тенденції виробництва продукції скотарства у Черкаській області та частку сільськогосподарських підприємств у валовому виробництві. Розглянуто основні фактори, що впливають на рівень споживання яловичини та молока.

Виробництво продукції скотарства завжди було і залишається одним з основних напрямків вирішення продовольчої проблеми. Унаслідок кризи в аграрній сфері у м'ясо-молочному підкомплексі відбулися негативні зміни: відмічаємо значне скорочення поголів'я худоби, спад її продуктивності, насамперед у господарствах суспільного сектору. Тенденції виробництва продукції тваринництва сільськогосподарськими підприємствами в останні роки досягли критичних меж, що призвело до недостатнього забезпечення населення продуктами харчування. Поряд з цим, низька купівельна спроможність населення та зростання цін на м'ясо-молочну продукцію зумовили недостатнє споживання м'яса й молока, та зниження попиту на продукцію скотарства.

Дослідженню сучасного стану виробництва та споживання продукції скотарства, значення сільськогосподарських підприємств у забезпеченні основними видами продукції присвячені праці провідних вчених-аграрників П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, П.І Гайдуцького, П.С. Березівського, М. Й. Маліка та інших.

Дослідження вчених мають велике теоретичне та практичне значення, проте проблема розвитку виробництва продукції галузі скотарства та недостатній рівень її споживання потребує подальшого вивчення.

оцінка розвитку скотарства та переробки його продукції, відповідності попиту і пропозиції на молоко і м'ясо в регіоні оцінка споживання продукції скотарства населенням регіону, порівняння фактичних показників з нормативними й аналіз основних чинників впливу на рівень споживання;

Методика досліджень. Під час дослідження застосовано методи: економічного аналізу (для врахування чинників, умов, обставин, які впливають на виробництво та споживання продукції скотарства); монографічний (для вивчення рівня економічного розвитку галузі скотарства); абстрактно-логічний (для теоретичних узагальнень результатів аналітичних розрахунків і формування висновків).

Результати досліджень.

Важливою складовою забезпечення продовольчої безпеки як на державному, так і на регіональному рівні, є виробництво необхідної кількості й відповідної якості м'яса і молока, як основних структурних елементів пропозиції на ринку продукції скотарства. Забезпечення населення продуктами харчування з року в рік стає щоразу глобальнішою проблемою. Важливою передумовою економічного зростання в аграрному секторі є нарощування обсягів виробництва основних видів продукції скотарства.

Становище, що склалося в галузі скотарства, можна визначити як кризове. При цьому слід зазначити, що ця криза має системний характер, що робить проблематичним встановлення стійкого розвитку скотарства в найближчій перспективі. Викликано це значним зменшенням чисельності поголів'я великої рогатої худоби. Загалом скорочення поголів'я ВРХ на початок 2011 року становило 78,2 % проти рівня 1990 року, в тому числі скорочення чисельності корів склало 69,1 %. Особливо значні темпи скорочення поголів'я відмічаємо у сільськогосподарських підприємствах, де поголів'я великої рогатої худоби на 1 січня 2011 року зменшилось у 6,5 рази порівняно із 1990 роком, а корів – у 5,6 рази.

Поряд із зниженням чисельності поголів'я, суттєвим є зниженням якісних характеристик стада та його генетичного потенціалу, погіршенням умов вирощування молодняку та забезпеченості стада повноцінними кормами, високою собівартістю продукції та диспаритетом цін на промислову і сільськогосподарську продукцію. Рівень закупівельних цін не дає змогу вести навіть проте відтворення [2, с 39]. Вище зазначені причини призвели до значного скорочення обсягів виробництва молока і яловичини (таблиця 1).

1. Виробництво продукції скотарства в Черкаській області по категоріях господарств

Показники	1990 р.	2000 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Виробництво м'яса у в забійній вазі, тис. т	195,4	74,2	112,9	156,7	203,0	253,7	326,3
- в т.ч. яловичини	92,5	33,0	29,2	27,7	24,8	21,4	19,5
Виробництво молока, тис. т	1009,7	499,1	515,6	501,8	493,6	491,0	478,9
Питома вага сільськогосподарських підприємств, %							
- у виробництві м'яса всіх видів	76,8	36,9	56,3	70,0	79,1	85,7	89,3
- яловичини	94,1	60,6	45,2	46,2	44,8	50,5	56,9
- молока	82,6	48,3	37,2	37,0	37,9	42,1	45,1

У зв'язку з особливостями виробництва, найбільш гостро кризові тенденції проявляються у м'ясному скотарстві. Незважаючи на заходи уряду, спрямовані на стабілізацію розвитку скотарства, відбувається подальший спад

виробництва яловичини та телятини. Так, підприємствами Черкаської області у 2010 році було вироблено 19,5 тис.т яловичини у забійній вазі. Даний показник становить 21% від рівня виробництва 1990 року (починаючи з 1990 року відбувається постійний спад виробництва).

Не краща ситуація у молочному скотарстві, у 2010 році виробництво молока підприємствами області становило 478,9 тис. т, що становить 47,4% від рівня 1990 року.

Питома вага сільськогосподарських підприємств у виробництві яловичини та молока має загальну тенденцію починаючи з 1990 року. Так, у 1990 році підприємства суспільного сектору виробляли 94,1% яловичини і 82,6% молока, а у 2010 році їх частка у загальному виробництві становить 56,9% та 45,1% - відповідно.

Зважаючи на загальне збільшення виробництва м'яса у Черкаській області, що з 2008 року перевищує рівень 1990 року, та значне зменшення виробництва яловичини, в структурі виробництва м'яса відбулися значні зміни (рисунок 1).

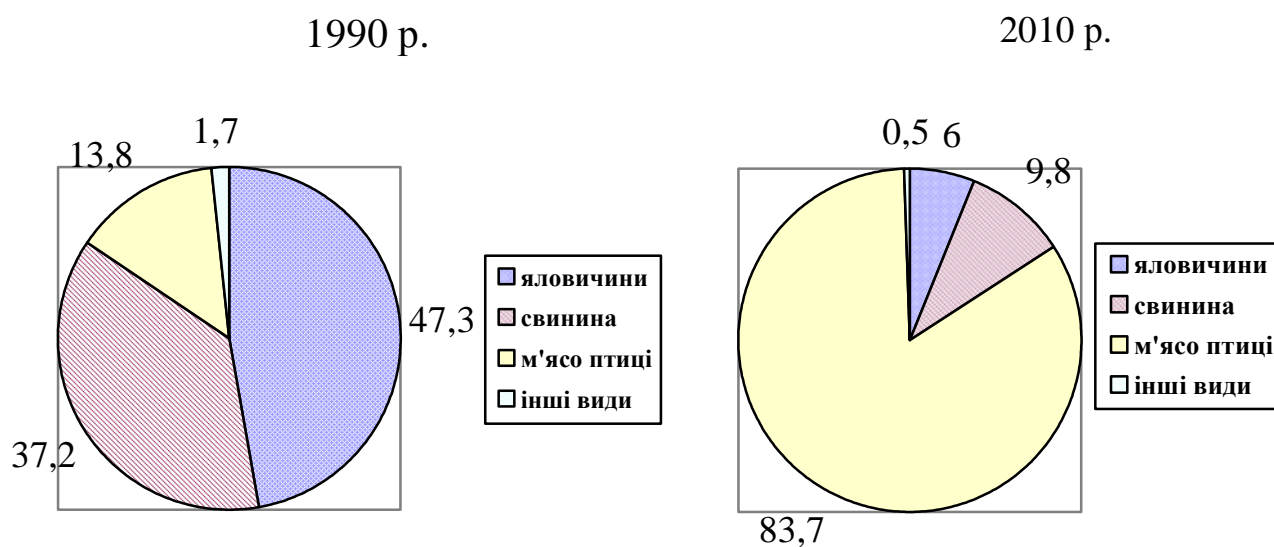

Рис 1. Структура виробництва м'яса у Черкаській області за роками, %

У структурі виробництва м'яса всіх видів у 2010 році порівняно із 1990 роком, значно зменшилась частка яловичини та свинини – відповідно на 41,3 та 27,4 відсоткових пункти, водночас виробництво м'яса птиці збільшилось у 6 разів.

Відповідно до зміни структури виробництва м'яса змінюється структура його споживання, при цьому споживання м'яса птиці збільшується, а яловичини і свинини – зменшується. Значно нижча ціна на м'ясо птиці, у порівнянні із цінами на яловичину та свинину, робить його доступним для більшості споживачів, що викликає зростання виробництва у відповідності до росту попиту.

Враховуючи збільшення виробництва м'яса і молока починаючи із 2005 року населення Черкаської області на регіональному рівні може бути повністю забезпечене вказаними продуктами у відповідності до норм споживання (таблиця 2).

2. Порівняльний рівень виробництва та споживання молока і молочних продуктів, м'яса і м'ясних продуктів на душу населення Черкаської області, кг

Роки	Молоко		М'ясо	
	виробництво	споживання	виробництво	споживання
1990	659,4	342,1	127,6	62,4
1995	481,9	258,8	63,7	44,1
2000	349,4	216,3	52,0	39,9
2005	384,4	248,4	75,3	43,1
2006	386,3	250,0	84,6	43,2
2007	379,6	236,4	118,6	47,1
2008	376,8	228,0	155,0	50,5
2009	377,8	227,2	195,2	51,6
2010	371,2	221,2	252,9	53,2
Рекомендована норма споживання [1]	380,0		83,0	

На 1 особу населення в Черкаській області за 2010 році було вироблено м'яса – 252,9 кг, що значно перевищує потребу населення, та молока - 371,2 кг.

Складається ситуація на ринку, коли пропозиція перевищує попит, або відбувається надмірне виробництво продуктів, що не знаходять ринків збуту. В дійсності ж на продовольчому ринку постійно ціни підвищуються темпами, що випереджають темпи зростання доходів більшої частини населення країни. Споживчі витрати впродовж останніх 5-ти років сягають понад 87 відсотків всіх витрат, зокрема на продовольчі товари витрачається 55- 56 відсотків. Найбільш значні витрати пов'язані з придбанням м'яса і м'ясопродуктів, молоко і молокопродуктів [3, с.121].

А тому маємо низький рівень споживання молока і молокопродуктів (62,2%) та м'яса і м'ясопродуктів (56,7%), відповідно до рекомендованої норми споживання. Враховуючи асортименту видів м'яса, що становлять фонд споживання, на яловичину припадає 18,8% [4, с. 153].

Фактори впливу на попит, за формою їх впливу поділяють на: економічні – досягнутий рівень розвитку виробництва, величина грошових доходів населення, рівень цін та товарної пропозиції; соціальні – розподіл населення за рівнем доходу, Частка населення у загальній його чисельності, яка живе за межею бідності; демографічні – чисельність населення, статевовіковий склад, структура родин; природно – кліматичні – середньорічна температура, тривалість зимового періоду, вологість; національно-історичні – національні

звичаї та традиції, особливості побуту; психологічні – споживчі звички, мода, думки й переваги індивідуальних споживачів та інші.

Всі перераховані фактори безпосередньо або опосередковано впливають на попит. Проте, визначальна роль у формуванні платоспроможного попиту належить групі економічних факторів [3, с. 125].

Висновки. Як бачимо забезпечення обсягів виробництва продукції в Черкаській області не вирішують проблеми низького споживання тваринницької продукції. Фактично область є донором визначених продуктів для інших областей країни в яких рівень виробництва м'яса та молока досягнув критичних меж. Значна частина надлишкової продукції також експортується, переважно в країни СНД. Причому це відбувається на фоні значного імпорту продукції тваринного походження за значно нижчими цінами і іноді сумнівної якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайдуцький П.І. Формування та розвиток аграрного ринку / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С.4 – 15.
2. Мазуренко О. В. Стан виробництва та споживання м'яса в Україні / О. В. Мазуренко // Економіка АПК. — 2005. — № 2. — С. 38—41.
3. Одінцов М.М. Формування і розвиток ринку продуктів тваринництва / М.М. Одінцов – Черкаси: Брама-Україна, 2009. – 296с.
4. Статистичний збірник "Сільське господарство України" за 2010 рік. — Київ : Державна служба статистики України, 2011. — 385 с.
5. Статистичний збірник Сільське господарство Черкащини 2010 рік. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2011. – 253с.